

## K úkolům branné politiky z hlediska závěrů XVI. sjezdu KSČ

*„Úkoly branné politiky strany, vytyčené na XVI. sjezdu KSČ... stavějí před nás objektivně a s velkou naléhavostí požadavek dále zdokonalovat obranu státu a kolektivní bezpečnost celého socialistického společenství.“*

*(Armádní generál M. Dzúr, Obrana lidu z 11. 6. 1981, s. 4.)*

Sjezdy komunistických a dělnických stran socialistických zemí rozpracovávají dlouhodobou strategii postupu výstavby socialistické společnosti. I průběh, výsledky a závěry XVI. sjezdu KSČ určily směr dalšího rozvoje naší společnosti na první období osmdesátých let, a to v návaznosti na program, vytyčený na XIV. sjezdu KSČ a rozpracovaný na XV. sjezdu KSČ. Na XVI. sjezdu KSČ, později na 4. a 5. zasedání ÚV KSČ bylo zdůrazněno, že nastupujeme do období, které se vyznačuje mimořádnou složitostí v mezinárodních vztazích i vnitřními problémy v rozvoji naší ekonomiky. Tomu odpovídá i střízlivost a současně náročnost našich perspektiv. Sjezd proto stanovil co nejúčinněji zacházet s materiálním i duchovním bohatstvím, které lid pod vedením KSČ nashromáždil za celé období socialistické výstavby. S plnou vážností vyzdvihl požadavek dosažení obrátu v efektivnosti, jako základního předpokladu dalšího hospodářského a sociálního rozvoje společnosti, a určil konkrétní úkoly k jeho zabezpečení.

Připomeňme si základní orientaci, kterou vyžaduje dlouhodobá strategie vysoké efektivnosti výroby a kvality veškeré práce ve svém komplexu. Především je nutné převést ekonomiku na cestu intenzivního rozvoje, s vyšším využitím vědeckotechnického pokroku, uskutečnit efektivní strukturální změny v hospodářství, prosadit racionální využívání výrobního potenciálu, vysokou hospodárnost a zhodnocování všech zdrojů, zdokonalovat řízení, rozvíjet iniciativu pracujících, aktivněji zapojovat naše hospodářství do socialistické ekonomické integrace a mezinárodní dělby práce.

Sjezd naznačil cesty upevňování morálně politické jednoty společnosti, jejíž základ tvoří svazek dělnické třídy s rolnictvem a inteligencí, rovnoprávnost národů a národností a další rozvoj socialistické demokracie státu. Vysoce vyzvedl význam ideologické a výchovné práce.

XVI. sjezd KSČ současně zdůraznil leninský princip jednoty budování a obrany socialistické vlasti a vyvodil závěr, že mezi nejdůležitější úkoly strany a společnosti patří upevňování obranyschopnosti země a další budování ČSLA jako nedílné součásti ozbrojených sil států Varšavské smlouvy.

„V duchu závěrů XVI. sjezdu KSČ považuje Ústřední výbor KSČ za nezbytné, aby ČSSR účinně přispívala k boji za zmaření plánů USA a NATO zřádkat vojenskou převahu nad SSSR a zeměmi Varšavské smlouvy. Ještě rozhodněji budeme usilovat o realizaci mírových návrhů Sovětského svazu a socialistických zemí, neboť sám život denně potvrzuje, že to je nejspolehlivější cesta k zajištění míru“ — praví se v usnesení 4. zasedání ÚV KSČ. (Život strany č. 24/1981, s. 4.)

Mír patří bezesporu mezi nezákladnějšími hodnoty lidstva. Je přirozené, že komunismus spojuje svůj program budování nové společnosti s bojem za zachování míru ve světě. Mírové iniciativy, obsažené v programu XXVI. sjezdu KSSS, ke kterým se plně a aktivně přihlásil i XVI. sjezd KSČ, směřují k odvrácení hrozby jaderné katastrofy, se kterou si imperialismus nebezpečně zahrává. Především politika USA vede ke zhoršení mezinárodní situace, k dalšímu horečnému zbrojení s cílem zvrátit politiku uvolnění a politiku kon-

frontace. Spojené státy zvyšují pravidelně každý rok svůj vojenský rozpočet o 6—7 procent a celkový obnos výdajů tvoří 1/3 státního rozpočtu. V roce 1981 to činilo 190 miliard a pro letošní rok se plánuje 226 miliard dolarů.

Boj proti nebezpečí války se stává zvláště aktuální v Evropě, zejména po oznámení USA o plánovaném rozmístění strategických raket s novými jadernými, neutronovými a nyní i chemickými zbraněmi v řadě zemí západní Evropy. A právě tam došlo od doby druhé světové války k největšímu masovému vystoupení lidu proti realizaci vojenskopolitických cílů imperialismu. Naším úkolem je dávat těmto silám nové pádné argumenty, sjednocovat všechny odpůrcy termojaderného šílenství. To má značný význam i z hlediska upevňování naší obranyschopnosti.

Důležitým předpokladem úspěchu této politiky je společný postup, těsnější koordinace a výměna zkušeností mezi bratrskými socialistickými zeměmi při ideologickém působení, v propagandě i v boji s ideologickou diverzí.

Upevňování vztahů na zásadách socialistického internacionalismu se týká jak vyjmenovaných oblastí politického a ideologického působení, tak vojenskopolitických otázek. KSC vypracovává a koordinuje svou vojenskou politiku s politikou KSSS a dalšími marxisticko-leninskými stranami.

Pro zabezpečení úkolů branné politiky z hlediska závěrů XVI. sjezdu KSC jsou důležité některá zásadní stanoviska. Ve zprávě o činnosti se k tomu říká: „Mezi naše nejdůležitější úkoly patří upevňovat a zvyšovat obranyschopnost naší země. Budeme i nadále budovat Československou lidovou armádu jako nedílnou součást ozbrojených sil států Varšavské smlouvy. Nebudeme litovat sil a prostředků, aby naše armáda byla vysoce moderní armádou, bezmezně oddanou straně a lidu, schopnou společně se Sovětskou armádou a armádami ostatních států Varšavské smlouvy uchránit mír a vymoženosti socialismu.“ (Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSC, Svoboda 1981, s. 35.)

Zajištění obrany naší země víc než kdykoli předtím souvisí s obranou a bezpečností celého socialistického společenství. Naše vojenskostrategická poloha jen zdrazňuje, že si nelze vůbec představit úspěšnou obranu naší svrchovanosti bez těsné spolupráce se Sovětským svazem a jeho armádou. Koncepce obrany Československa za buržoazní 1. republiky se v důsledku své třídní omezenosti nedokázaly s touto skutečností vyrovnat. To bylo také jednou z příčin, že jsme ztratili svou stát-

nost jako jedni z prvních v Evropě. Důsledně internacionalistická politika naší strany určuje i naši aktivní roli ve spojeneckém uskupení států Varšavské smlouvy. Společné socialistické zřízení a podpora bratrských států, které nás obklopují, vytvářejí dobré předpoklady, abychom mohli plně zabezpečit naši západní hranici — hranici styku dvou protikladných světů.

Obranyschopnost státu je mimo zabezpečení vojenskopolitických spojeneckých svazků závislá především na všestranném využití vymožeností a předností socialistického zřízení, na výstavbě mohutné materiálně technické základny a jí odpovídající společenské nadstavby.

Dlouhodobá strategie efektivnosti výroby a veškeré práce i objem plánovaného růstu národního hospodářství se stávají významným faktorem posilování ekonomických základů obranyschopnosti. Vyvořený národní důchod vzrostl během 6. pětiletky o 20 % a dosáhl v roce 1980 výše 453,6 miliardy Kčs, průmyslová výroba se zvýšila o 1/4 a podíl strojírenství o 36,5 %. Energetické kapacity zaznamenaly největší přírůstek v dějinách Československa. Základním cílem 7. pětiletky je zabezpečení rozvoje národního hospodářství a udržení životní úrovně obyvatelstva i při výrazně zhoršených podmínkách v důsledku světové surovinné a energetické krize. I při plánovaném nižším růstu národního důchodu za pětiletku na 14—16 % je stále zachováno vysoké tempo růstu národního hospodářství. A že to bude úkol mimořádně náročný, ukazují výsledky roku 1981, kdy se nám nepodařilo splnit plánovaný růst národního důchodu. Jak zdůraznilo usnesení 4. zasedání ÚV KSC, zatím jsme neudělali podstatnější krok při prosazování efektivnosti, k hospodárnějšímu využívání surovin, materiálů a energetických zdrojů, k využívání základních prostředků.

V dokumentech XVI. sjezdu KSC se požadavek vědeckotechnického rozvoje považuje za nejvýznamnější zdroj růstu efektivnosti a současně se konstatuje, že dosavadní tempo tohoto rozvoje je nedostatečné. 7. pětiletý plán předpokládá rychlejší růst vývozu než dovozu, tzn. kvalitnější a exportuschopné výrobky. Ty může vyrobít jen efektivnější moderní technika a technologie. To předpokládá aktivnější účast naší ekonomiky na světové dělbě práce, především v rámci RVHP. Tam se nám dostává dostatek prostoru pro rozvoj specializace a kooperace. Především spoluprací se SSSR řešíme naše surovinné a energetické problémy a současně si zajišťujeme stabilní odbytiště našich výrobků. To všechno má velký význam nejen pro

zabezpečení obrany našeho státu, ale celého socialistického společenství.

Jeden z rozhodujících vlivů pro realizaci branné politiky státu má i politickomorální faktor rozvinuté socialistické společnosti. Z celého komplexu politických, ideologických, morálních, národnostních a kulturních souvislostí je mimořádně důležité hledisko vztahu lidí k otázkám obrany vlasti. Socialistická společnost svou strukturou, která směřuje ke stále větší sociální homogenitě, i jednotnou ideologií vytváří příznivé podmínky k tomu, aby v celé oblasti nadstavby byly respektovány potřeby obrany země, aby tomu odpovídala politickovýchovná a organizátorská činnost komunistické strany, vládních orgánů a příslušných institucí.

Na XVI. sjezdu KSČ bylo řečeno, že: "...stálou pozornost věnoval ústřední výbor problémům mezinárodní politiky, obraně a bezpečnosti státu". Politika strany v této oblasti vychází z toho, že obrana socialistické vlasti se opírá o pevný štít našich spojeneckých svazů v rámci Varšavské smlouvy, o vedoucí postavení dělnické třídy a její avantgardy, komunistické strany ve státě, o pevný svazek dělnické třídy a strany s ostatními pracujícími.

„V uvědomělosti lidí je skryta ohromná tvůrčí síla, která je schopna mobilizovat společnost k řešení i těch nejsložitějších úkolů“ — řekl na XVI. sjezdu KSČ generální tajemník s. Husák. (Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSČ, Svoboda 1981, s. 38.) Socialistický stát je silný tím, že masy všechno ví. To má nesmírný význam pro posilování morálně politického faktoru ve vojenství, pod kterým rozumíme souhrn duchovních vlastností a schopností lidu a armády. Jde tedy o úroveň politického uvědomění mas, o pevnost jejich přesvědčení o spravedlivosti cílů obrany, o vysoký stupeň vztahů mezi brannými složkami státu a ostatním lidem, jejich oddanost zřízení a pohotovost být připraven bojovat za jeho zájmy.

Socialistická společnost se neobejde bez soustavného zdokonalování socialistické demokracie, bez růstu vzdělanosti a kultury lidí. To předpokládá rozvíjet politickovýchovnou a ideologickou práci. XVI. sjezd KSČ zdůraznil, že výchova socialistického člověka, formování jeho myšlení i citů v duchu socialistických ideálů je hlavním smyslem veškerého našeho výchovného úsilí. Současně si musíme uvědomit, že tento proces se realizuje v podmínkách boje dvou rozdílných společenských soustav — socialistické a kapitalistické, při působení dvou protikladných ideologií. Proto požadavek sjezdu na vyšší kvalitu a účinnost

veškeré práce se v plné míře týká i politickovýchovné činnosti.

Velký význam pro posilování branného odhodlání občanů má i úkol neustále prohlubovat vlastenecké a internacionální uvědomění lidu, především mládeže, vést je k činnorodému socialistickému vlastenectví a k proletářskému a socialistickému internacionalismu. Posilovat třídní bdělost a nesmiřitelnost s buržoazní ideologií, vést rozhodný boj s působením nepřátelské propagandy. Ministr národní obrany armádní generál M. Džúr na XVI. sjezdu KSČ zdůraznil: „V ideovém přesvědčení, politické pevnosti a prohlubování osobní zodpovědnosti za obranu socialismu vidíme jeden ze základních zdrojů síly socialistické armády.“ [Rudé právo 10. 4. 1981, s. 5.]

Další aspekt politickovýchovné práce, zdůrazněný sjezdem, je požadavek, aby se celkově zvýšila úloha ČSLA jako školy budovatelů a obránců socialistické vlasti. To dále zvyšuje nároky na úroveň i efektivnost ideového působení, formování charakteru i postojů mladých lidí, jejich motivaci k odpovědné vojenské službě na obranu socialistické vlasti.

Závažné úkoly vyplývají pro celou oblast branné výchovy obyvatelstva a civilní obrany. Základním úkolem branné výchovy z hlediska závěrů XVI. sjezdu KSČ zůstává formovat vysokou odpovědnost každého občana za obranu vlasti, osvojit si k tomu nezbytné znalosti a dovednosti, formovat branné postoje lidí, prohlubovat třídní a internacionální základ branné výchovy, posilovat jednotu ozbrojených sil a lidu. Sjezd zdůraznil, že význam branné výchovy v současné situaci roste.

Nové budou především podmínky zhoršené mezinárodní situace, ve kterých se budou tyto úkoly realizovat. Zvyšuje se riziko vzniku termojaderné války. Prostor Evropy a zejména Střední Evropy se stává mimořádně citlivým při realizaci vojenskopolitických cílů imperialismu. To vyžaduje posílit brannou výchovu a dělat ji s větší odpovědností a důkladností.

Jednotný systém branné výchovy obyvatelstva ČSSR má dnes svou institucionální základnu jako součást výchovy na školách, v přípravné brančce, v zájmové branné činnosti v rámci Svazarmu, dále v branné přípravě záloh a přípravě obyvatelstva k civilní obraně. Z hlediska cílů se branná výchova člení na politické, morální, odborně technické a další složky. Ve vojenskopolitické složce je nejdůležitější objasňovat z hlediska marxismu-leninismu otázky současné epochy a mezinárodní situace. Zejména mladé generaci je důležité vysvětlovat trvalé socialistické hodnoty a

na tradicích ukazovat bojovou revoluční cestu k naší současnosti. Vštěpovat mladým lidem pravdivé představy o bojích strany a lidu, ukazovat jednotu budování a obrany socialistické vlasti a nutnost kdykoli být připraven k její obraně.

Závažné změny ve vedení soudobého ozbrojeného boje způsobují stírání rozdílu mezi frontou a zázemím. Objektem útoků nejsou jen ozbrojená uskupení, ale zrovna tak politická a hospodářská centra států. Civilní obrana zajišťuje zvládnutí krizových situací za válečného stavu ve státě, ale současně je významnou složkou při řešení nenadálých situací a živelných katastrof. Ze závěrů XVI. sjezdu KSČ vyplývá, že státní orgány, hospodářské a dobrovolné společenské organizace musí připravovat obyvatelstvo k tomu, aby bylo schopno bránit se proti prostředkům hromadného ničení a zabezpečovat rychlé odstranění následků napadení.

Závěry XVI. sjezdu KSČ byly do podmínek ČSLA konkretizovány na celostátní úrovni stranickém aktivu, kde bylo zdůrazněno, že prvořadou povinností všech příslušníků armády je péče o vysokou politickou bdělost, bojovou a mobilizační pohotovost a připravenost ČSLA ve svazku se Sovětskou armádou a dalšími armádami států Varšavské smlouvy.

Ministr národní obrany armádní generál M. Dzúr na tomto aktivu objasnil přístup k základnímu úkolu ČSLA takto: „Hlavním úkolem, který před námi stojí, je prosadit do vědomí každého vojáka komplexní přístup ke všemu, co tvoří bojovou pohotovost a co zabezpečuje připravenost a schopnost útvarů, svazků a svazů v maximálně krátkém čase a za jakékoliv situace splnit stanovený úkol.“ (Obrana lidu z 11. 6. 1981, s. 3.)

Využívání jaderné energie ve vojenském s další modernizací a raketovou technikou zdůrazňuje požadavek nepřetržitě bojové pohotovosti. Pro armádu to znamená zajistit vysokou úroveň morálně politické, odborné, psychologické a fyzické připravenosti, technické vybavenosti a organizovanosti vojsk.

Pro každého vojáka z toho vyplývá požadavek udržovat trvalou pohotovost k okamžitému splnění všech úkolů a vojenských povinností, pro jednotku a útvar, aby v maximálně krátkém čase byly schopny vést aktivní bojovou činnost a zničit nepřítele.

Předpoklady pro splnění těchto náročných cílů byly vytvořeny novými prvky a prostředky ve výstavbě a organizaci jednotek a útvarů. Přesto realizace cílů bude vyžadovat od řídicí práce velitelů a štábů, od stranickopolitické práce nové mimořádné

úsilí, hledání nových postupů, vysokou iniciativu v činnosti každého vojáka. Do popředí vystupují takové morálně politické vlastnosti, jako je ukázněnost, iniciativa, houževnatost, psychologická odolnost, smysl pro kolektiv i vysoká osobní odpovědnost.

Na mimořádném významu nabývá uvědoměná vojenská kázeň. Jak známo, její stupeň závisí především na cílevědomé politickovychovné práci, na pevnosti socialistického přesvědčení vojáka, na podmínkách a režimu života jednotky a náročné přípravě vojáků. To vše podstatně zvyšuje nároky na velitelský sbor, jeho schopnost velet, řídit, vychovávat své podřízené. Bude to vyžadovat osobní příklad, efektivnější styl práce, tvůrčí přístup řešení problémů vojenské teorie a praxe.

V závěrech XVI. sjezdu KSČ byla v několika souvislostech vyzvednuta nutnost zkvalitnit řídicí a kontrolní činnost. 4. zasedání ÚV KSČ označilo dokonce požadavek zásadního obratu v řízení za nejdůležitější podmínku pro úspěšné plnění sjezdové linie. Stejně jako ve výrobě v civilním sektoru i zkušenosti vojsk ukazují, že vysoká efektivnost plnění úkolů bojové a politické přípravy je výrazně podmíněna úrovní řídicí a organizační práce.

Podstatným rysem práce velitelů a štábů je jednotnost odbornosti a političnosti. Řízení a velení se vždy dotýká hodnocení a vztahů lidí. Proto v sobě zahrnuje silný politickovychovný moment. Političnost souvisí s nejpodstatnějšími stránkami řízení. Především ve znalostech toho, jak jsou lidé na plnění úkolů skutečně připraveni a zda podle toho byl udělán jejich výběr i reorganizace ve struktuře vojenské organizace. Řízení tedy úzce souvisí s kádrovou prací. Požadavky sjezdu pro tuto oblast zdůrazňují zvýšené nároky na odborné znalosti, zvládnutí základů vědeckého socialismu, důsledné prosazování linie strany a schopnost pracovat s lidmi. Ministr národní obrany na celostátním aktivu k XVI. sjezdu KSČ k tomu řekl: „Klademe si za cíl překonávat administrativní formy řízení, které odvádějí vedoucí funkcionáře od živé práce s lidmi, od řešení konkrétních výcvikových a výchovných úkolů. Svedeme rozhodný boj proti zbytečnému papírování a byrokratismu.“ (Obrana lidu z 11. 6. 1981, s. 3.)

Sjednocovat a mobilizovat vojenské kolektivy k uskutečňování politiky KSČ v ČSLA při každodenním plnění úkolů bojové a politické přípravy, to je důležitý požadavek sjezdu pro realizaci vojenské politiky v ČSLA i na dalších úsecích upevňování obranyschopnosti státu. Významnou úlohu v této souvislosti má živá stranickopolitická práce.

XVI. sjezd KSČ i celooarmádní stranický aktiv zdůrazňují význam nedílné velitelské pravomoci, ale současně povinnost velitelů být v pevném spojení s kolektivem, využívat jeho názorů, podnětů a iniciativy. Lidé, kteří to nedokáží, nemohou mít v řízení úspěch. Velitel je přes neustálé velení a spojení při plnění úkolů stále více odkázán na sebe a iniciativu svého kolektivu. Zdaleka se to netýká jen takových komplexních zaměstnání, jako jsou střelby nebo polní výcvik.

XVI. sjezd KSČ stanovil za jeden z rozhodujících směrů své strategické linie — urychlit vědeckotechnický rozvoj. Věda a technický rozvoj je dnes nejen nejmodernějším zdrojem růstu společenské produktivity práce, nejdůležitějším prostředkem pro rozvoj progresivních oborů, jako jsou elektronika, automatizace a robotizace a další, ale současně jí patří nejpřednější místo při upevňování obranyschopnosti země. Vědeckotechnický pokrok se velmi výrazně projevuje a ovlivňuje bojovou pohotovost, vojenskou techniku, zbraně a zbraňová systémy. Promítá se do organizačnické činnosti štábů, významně poznámenává taktiku, operační umění i strategii ozbrojeného boje. To z hlediska obranyschopnosti země má mimořádný význam především v tom, že umožňuje rozvoj špičkových odvětví průmyslu, který zabezpečuje vývoj zbraní, vojenské techniky, automatizace velení a možnosti nových metod vedení bojové činnosti vojsk. Významným rysem nové výzbroje je rostoucí stupeň její automatizace. Základním úkolem při zajišťování vysokého stupně bojeschopnosti vojsk je docílit souladu mezi systémem velení a novými požadavky na vedení operací, které vyplývají ze zvýšených bojových možností jednotlivých druhů vojsk. Jediná cesta k tomu je postupná komplexní automatizace velení. To předpokládá rozvoj a využití sdělovací a automatizační techniky v daleko širším měřítku. Nové zbraně nelze ovládnout bez nového myšlení, netradičních postupů, aktivity, samostatnosti v orientaci nejen v technice, ale i politickém rozhledu.

Výzkumná a vývojová základna v Československu má mimo civilní zařízení i vojenská zařízení nebo zařízení určená pro branné účely. I tam je nutné dosahovat daleko většího sepětí s potřebami vojsk a vojenské praxe. Výrazným prostředkem

k upevňování obranyschopnosti je tedy všestranné a promyšlené uplatňování vědeckotechnického pokroku ve výstavbě ČSLA a na celém úseku branné politiky.

Linie XVI. sjezdu KSČ zahrnuje rovněž úkoly k dalšímu upevňování spojeneckých svazků se SSSR a ostatními státy Varšavské smlouvy, neboť ani jedna ze socialistických zemí nemůže připustit jednostranné oslabení svých obranných možností. V nynější komplikované situaci, kdy USA vyvíjejí a zavádějí do výroby kvalitativně nové druhy zbraní, je upevnění jednoty armád států VS zvláště důležité. Naši oporou je mohutný vojenskopolitický potenciál Sovětského svazu, jenž umožňuje komplexní rozvoj a výrobu všech nezbytně nutných druhů zbraní pro vlastní armádu i pro ostatní armády členských států Varšavské smlouvy. To dává velký pocit jistoty při zajišťování obranyschopnosti naší země, ale současně nás musí vést k ještě větší odpovědnosti za kvalitní splnění úkolů, stanovených Spojeným velením i ke zvýšení našeho přínosu k zajištění bezpečnosti socialistického společenství.

Úsilí antikomunismu, zejména v propagandě i politických krocích vlády USA neslabne, ale naopak je stále intenzivnější. Mohli jsme se o tom velmi výmluvně přesvědčit v souvislosti s polskou krizí. Antikomunistické síly útočí na socialismus ekonomickou diskriminací, ideologickou diverzí, vojensky. Roztáčí se nová kola zbrojení, která mají ujídat stále větší kousek z toho, co je určeno ke spotřebě hladovějícímu světu. (Podle statistik mezinárodních institucí OSN se předpokládá, že jen v roce 1982 na světě zemře hladem asi 40 milionů lidí.) To všechno se děje pod pokryteckou firmou boje za lidská práva a svobody národů.

Na výstavbu nových ozbrojených sil imperialismu máme tedy jedinou odpověď: Soustavně upevňovat semknutost socialistických zemí a zabezpečit mimo politických opatření v širších mezinárodních souvislostech odpovídající růst naší bojové síly. Dále zlepšovat přípravu vojsk k boji, sladovat, vyměňovat si zkušenosti, zobecňovat nové poznatky z ozbrojeného zápasu, včas navrhovat a udělat opatření ke zlepšení připravenosti Československa a celého socialistického společenství.